

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาในงานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับ การศึกษาแบบแผนของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ของครัวเรือนไทยกับระดับความยากจน โดยใช้ข้อมูลจากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมในปี พ.ศ. 2524 (Report of the 1981 Socio-Economic Survey) และ ข้อมูลจาก Data-tape เกี่ยวกับการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมปี 2524 ของประเทศไทย ที่จัดทำโดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี มาทำการศึกษาโดยข้อมูลมีลักษณะเป็น Cross-section และแบ่งข้อมูลที่จะศึกษาลงไปในระดับพื้นที่โดยแบ่งเป็น เขตกรุงเทพมหานคร เขตชนบทและเขตเมือง รวมทั้งได้แบ่งหัวหน้าครัวเรือน ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่ม อาชีพที่ไร้แรงงาน กลุ่มอาชีพระดับกลาง และกลุ่มอาชีพระดับสูง โดยพิจารณาจากสภาพการทำงาน ประเภทของกิจกรรมทาง เศรษฐกิจและอาชีพเป็นหลัก ซึ่งในบทสรุปนี้แยกสรุปออกเป็น 2 ประเด็นคือ

5.1 ในเรื่องของแบบแผนของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค เห็นได้ว่า ในแต่ละพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นเขต กรุงเทพมหานคร เขตเมือง และเขตชนบท มีแบบแผนของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค รวม (Total Consumption) แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มอาชีพโดยเปรียบเทียบ แต่เมื่อพิจารณา เฉพาะเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มอาชีพระดับกลางและกลุ่มอาชีพระดับสูงไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องของความโน้มเอียงในการบริโภคเพิ่มเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น ในขณะที่กลุ่มอาชีพที่ไร้แรงงาน มีค่าความโน้มเอียงในการบริโภคเพิ่มน้อยกว่าสองกลุ่มอาชีพดังกล่าว ส่วนการพิจารณา เฉพาะเขต เมือง พบว่า แบบแผนของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค รวมมีลักษณะที่ใกล้เคียงกันในแต่ละกลุ่มอาชีพ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อรายได้ในแต่ละกลุ่มอาชีพเปลี่ยนแปลงไป กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เหล่านี้ ในเขตเมืองจะมีแบบแผนของความโน้มเอียงในการบริโภคเปลี่ยนแปลงไปไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก สำหรับการพิจารณา เฉพาะเขตชนบท พบว่า แบบแผนของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค รวมจะมีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มอาชีพ เมื่อพิจารณาแบบแผนของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในแต่ละ สิ้นค้า พบว่า มีแบบแผนของการใช้จ่ายที่แตกต่างกันในบางสินค้า และเหมือนกันในบางสินค้า

สำหรับในแต่ละกลุ่มอาชีพในแต่ละพื้นที่ สินค้าที่มีแบบแผนของการใช้จ่าย เหมือนกันในทุกกลุ่มอาชีพทุกพื้นที่ ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพพื้นฐาน เช่น สินค้าในหมวดอาหาร และเครื่องใช้ ค่าเช่าบ้านและค่าน้ำ ค่าเชื้อเพลิงและแสงสว่าง เป็นต้น สำหรับสินค้าจำเป็นอื่น ๆ และสินค้าฟุ่มเฟือยบางสินค้าจะมีแบบแผนของการบริโภคแตกต่างกันไปตามความสามารถในการบริโภคของแต่ละกลุ่มอาชีพ

5.2 ในเรื่องของ Total Subsistence Consumption (ΣY_i^*) ในฐานะที่เป็นตัวแทนในการวัดเส้นความยากจนหรือขีดความจน พบว่า ในแต่ละพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นเขตกรุงเทพมหานคร เขตเมือง และ เขตชนบทจะมี เส้นวัดความยากจนที่แตกต่างกัน จึงทำให้ในงานวิจัยนี้มี เส้นวัดความยากจนในหลายระดับในแต่ละกลุ่มอาชีพในแต่ละพื้นที่ แต่เมื่อพิจารณา เส้นความยากจนเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เส้นความยากจนที่เป็นขอบเขตล่างสุดในการกำหนดระดับความยากจน ไม่มีความแตกต่างกันมากนักในกลุ่มอาชีพที่ใช้แรงงาน กลุ่มอาชีพระดับกลาง และกลุ่มอาชีพระดับสูง สำหรับในเขตเมืองและเขตชนบทนั้น เส้นความยากจนหรือขีดความจนจะมีค่าต่ำสุดในกลุ่มอาชีพที่ใช้แรงงานและมีค่าสูงที่สุดในกลุ่มอาชีพระดับสูง แต่เมื่อพิจารณาในกลุ่มอาชีพเดียวกันในแต่ละพื้นที่ พบว่า กลุ่มอาชีพที่ใช้แรงงานและกลุ่มอาชีพระดับกลางในเขตกรุงเทพมหานครมีเส้นความยากจนหรือขีดความยากจนสูงที่สุด ในขณะที่ เขตชนบทของกลุ่มอาชีพทั้งสองมีขีดความยากจนต่ำสุด สิ่งที่น่าสังเกตคือ ในกลุ่มอาชีพระดับสูงในเขตกรุงเทพมหานครจะมีขีดความยากจนต่ำกว่ากลุ่มอาชีพระดับสูงในเขตเมือง โดยเปรียบเทียบ

สำหรับเรื่อง Subsistence Consumption (Y_i^*) ในแต่ละสินค้า เมื่อเทียบเป็นร้อยละของ Total Subsistence Consumption พบว่า สินค้าที่ใช้จ่ายเพื่อการบริโภค พอย่างชีพสูงที่สุด ในกรณีสินค้าที่จำเป็น เป็นสินค้าในหมวดอาหาร และเครื่องใช้ซึ่งจะบริโภคสูงในทุกกลุ่มอาชีพในเขตกรุงเทพมหานคร เขตเมืองและเขตชนบท ส่วนสินค้าจำเป็นรองลงมาที่บริโภคในทุกพื้นที่แต่ละกลุ่มอาชีพ ได้แก่ หมวดที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะค่าเช่าบ้านและค่าน้ำ ค่าเชื้อเพลิงและแสงสว่าง ยาสูบและผลิตภัณฑ์ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มและการใช้จ่ายเกี่ยวกับสุขภาพ ส่วนสินค้าฟุ่มเฟือยนั้นสินค้าที่ใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสูงที่สุด นอกจากสินค้าเบ็ดเตล็ดแล้วได้แก่สินค้าที่เกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ภายในบ้าน รองลงมาคือ สินค้าที่เกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ภายในบ้านและการใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและการสื่อสาร เป็นต้น ซึ่งจะใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

ในทุกกลุ่มอาชีพในทุกพื้นที่ สำหรับสินค้าอื่น ๆ อาจเป็นสินค้าที่จำเป็นสำหรับกลุ่มอาชีพหนึ่งหรืออาจจะเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยในอีกกลุ่มอาชีพหนึ่งในแต่ละพื้นที่ก็ได้

การเปรียบเทียบค่าการบริโภคเพื่ออาชีพในแต่ละสินค้า (Y_1^*) เป็นเปอร์เซ็นต์จากขีดความยากจน (ΣY_1^*) จะทำให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในแต่ละกลุ่มอาชีพในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ดีว่า ในแต่ละขีดความยากจนของกลุ่มอาชีพของบุคคลเหล่านั้นบุคคลในกลุ่มอาชีพเหล่านั้น ได้ใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าบริโภคในสินค้าใดเป็นเปอร์เซ็นต์ที่สูงที่สุดของขีดความยากจน ซึ่งทำให้เราเข้าใจแบบแผนพฤติกรรมการบริโภคของบุคคลในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น

ข้อจำกัดหรือข้อบกพร่องในการศึกษา

ในการศึกษา เรื่อง แบบแผนของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนกับระดับความยากจนในงานวิจัยนี้ ย่อมมีอาจหลีกเลี่ยงจากข้อบกพร่องและข้อจำกัดได้ ข้อจำกัดและข้อบกพร่องบางประการที่ผู้ศึกษา เกี่ยวกับแบบแผนของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนกับระดับความยากจนในอนาคตพึงควรคำนึงถึงจากการศึกษานี้คือ

1. ในเรื่องของการแบ่งกลุ่มอาชีพ (Occupation) ของหัวหน้าครัวเรือน โดยแบ่งหัวหน้าครัวเรือนออกเป็น 3 กลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มอาชีพที่ใช้แรงงาน กลุ่มอาชีพระดับกลาง และกลุ่มอาชีพระดับสูงนั้น เป็นการแบ่งกลุ่มอาชีพอย่างคร่าว ๆ ค่อนข้างหยاب โดยพิจารณาแบ่งโดยดูจากรายได้ของหัวหน้าครัวเรือนในแต่ละอาชีพดังกล่าวอย่างคร่าว ๆ เมื่อรายได้ของหัวหน้าครัวเรือนอาชีพใดตรงกับเกณฑ์ของช่วงรายได้ที่กำหนดในแต่ละกลุ่มอาชีพ ก็จัดอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนนั้น เข้ากับกลุ่มอาชีพใหญ่ที่ต้องการ ซึ่งเกณฑ์ของรายได้ที่กำหนดขึ้นในแต่ละกลุ่มอาชีพเป็นการกำหนดที่ใช้เฉพาะในงานวิจัยนี้เท่านั้น ซึ่งทำให้การประมาณค่าต่าง ๆ อาจผิดพลาดไปได้และไม่สอดคล้องกับมาตรฐานที่เป็นจริงเท่าที่ควร

2. ในเรื่องของข้อมูล (Data) ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้เป็นข้อมูลแบบ Cross-section ซึ่งใช้ข้อมูลรายได้และรายจ่ายค่าตัวค่าต่าง ๆ ในงานวิจัยนี้จาก Data-tape เป็นส่วนใหญ่ซึ่งข้อมูลมีการกระจายต่างกันอย่างมาก มีทั้งข้อมูลที่สูงที่สุดและต่ำที่สุด ซึ่งทำให้เมื่อมีการประมาณค่าแล้ว ค่าสถิติบางค่ามีค่าต่ำผิดปกติ เช่น ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2)

ในงานวิจัยนี้ซึ่งมีค่าต่ำมาก จนอาจทำให้การวิเคราะห์ในเชิงสถิติเบื้องต้นและ เศรษฐมิติคลาดเคลื่อนได้ในบางกรณี การศึกษาในครั้งต่อไปจึงควรพิจารณาในประเด็นนี้ และตัดข้อมูลที่มีการกระจายที่แตกต่างกันมากนี้ทิ้งไป

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากในงานวิจัยนี้ได้นำเสนอแบบแผนของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของกลุ่มอาชีพที่ใช้จ่ายแรงงาน กลุ่มอาชีพระดับกลาง และกลุ่มอาชีพระดับสูง ในเขตกรุงเทพมหานคร เขตเมือง และเขตชนบท จนทำให้ได้เส้นวัดความยากจนหรือขีดความจนที่แตกต่างกันในหลายระดับตามกลุ่มอาชีพในพื้นที่ต่าง ๆ ทำให้มองต่อไปในอนาคต ถึงการวางแผนทาง เศรษฐศาสตร์ เกี่ยวกับนโยบายในเรื่องความยากจนว่าควรจะได้มีการศึกษาต่อไปถึงนโยบายของรัฐว่าจะมีนโยบายอย่างไรในการที่จะช่วยเหลือบุคคลในแต่ละกลุ่มอาชีพ ให้มีความอยู่ดีกินดีมากขึ้น โดยพิจารณาจากเส้นความยากจนที่บุคคลในแต่ละกลุ่มอาชีพมีอยู่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย